

УДК 347.73

Нестеренко А. А., НУ «ОЮА»

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД ФІНАНСОВОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті досліджено особливості юридичного складу фінансового правопорушення. Вказано на теоретичні підходи до елементів юридичного складу фінансового правопорушення, з урахуванням походження концепції фінансового правопорушення від концепції правопорушення загалом. На підставі проведеного аналізу визначено співвідношення складу фінансового правопорушення та самого фінансового правопорушення.

Постановка проблеми. Питання про склад правопорушення у науці є предметом численних дискусій. Основні розбіжності стосуються місця складу правопорушення у самому діянні або в джерелі права, а також того, що розуміти під елементом, а що під ознакою правопорушення і його складу. Для притягнення особи до фінансово-правової відповідальності необхідна наявність складу

фінансового правопорушення. Як вважає О. Музика, це встановлена в праві сукупність ознак, за яких діяння є фінансовим правопорушенням [8]. Проте, попри зовнішню простоту, юридичний склад фінансового правопорушення має свої особливості, яким і присвячена ця стаття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової та навчальної літератури показує, що проблематиці юридичного складу фінансового правопорушення присвячена досить невелика кількість досліджень. Більшість дослідників (В. Нагребельний, А. Іванський, М. Трипольська) пов'язують особливості юридичного складу фінансового правопорушення із фінансовою відповідальністю, проте цілісної картини особливостей складу фінансових правопорушень досі не виокремлювалося.

Метою статті є дослідження юридичного складу фінансового правопорушення з визначенням співвідношення складу фінансового правопорушення та власне фінансового правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Склад правопорушення відображається системою найбільш загальних, типових та істотних ознак окремих різновидів правопорушень. Ця система ознак є необхідною і достатньою для притягнення правопорушника до юридичної відповідальності. Якщо немає складу правопорушення, то немає й самого правопорушення. Це підтверджується Рішенням Конституційного Суду України № 1-рп/ /99 від 09.02.1999 р. «справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів» [20, с. 171].

На думку В. Нагребельного, фінансове правопорушення є фактичною підставою для притягнення до фінансово-правової відповідальності, тому внаслідок цього воно характеризується сукупністю об'єктивних і суб'єктивних ознак, які в сукупності утворюють склад фінансового правопорушення. Склад фінансового правопорушення — це встановлені нормами фінансового права ознаки (елементи), сукупність яких дозволяє вважати протиправне діяння фінансовим правопорушенням [9, с. 44].

Дефініцію і категоріальний апарат складу правопорушення виробляє юридична наука. Ознаки складу правопорушення повинні бути передбачені законом, а кваліфікація неправомірного діяння, тобто аналіз і зіставлення неправомірної поведінки з вимогами правових норм, дозволить зробити висновок про те, чи містяться в діяннях суб'єкта ознаки складу якого-небудь правопорушення.

Помилково змішуються фактична і юридична підстави складу правопорушення. Фактична підстава повинна міститися в діянні суб'єкта, а юридична – у вимогах закону і відповідному процесуальному оформленні правопорушення.

Склад фінансового правопорушення можливо визначити як сукупність об'єктивних (об'єкт, об'єктивна сторона) і суб'єктивних (суб'єкт, суб'єктивна сторона) елементів, які характеризують діяння як фінансове правопорушення. Об'єктом фінансового правопорушення є суспільні відносини, на які спрямована протиправна і суспільно шкідлива поведінка суб'єкта правопорушення [9, с. 44]. М.В. Карасьова ж виділяє загальний, родовий, видовий і безпосередній об'єкт фінансового правопорушення [4]. В. Нагребельний, продовжуючи тезу М. В. Карасьової, вважає, що родовим об'єктом фінансового правопорушення слід вважати однорідні, відносно відокремлені групи відносин: бюджетні, податкові тощо, тобто відповідні сфери фінансово-правового регулювання, а видовим об'єктом фінансового правопорушення відносно відокремлену групу правил (норм) в тій чи іншій сфері фінансової діяльності держави чи місцевих утворень, за порушення яких передбачено відносно специфічну систему мір фінансово-правової відповідальності. Безпосереднім ж об'єктом фінансового правопорушення є ті конкретні правовідносини, які охороняються нормами фінансового права і забезпечуються фінансово-правовою відповідальністю [9, с. 44-45]. Ми погоджуємося з такою думкою дослідників, і вважаємо, що такий підхід складає основу класифікації фінансових правопорушень (порушення бюджетного, податкового, валютного законодавства тощо).

Виходячи з того, що фінансове правопорушення є порушенням норм фінансового права, які регулюють відносини з приводу утворення, розподілу і використання публічних фондів грошових коштів, загальним об'єктом фінансового правопорушення є встановлений державою та місцевими утвореннями порядок формування, розподілу і використання публічних грошових коштів, що охороняється заходами фінансово-правової відповідальності. В межах загального об'єкту фінансового правопорушення можна виділити родовий та видовий об'єкт правопорушення.

Родовим об'єктом фінансового правопорушення слід вважати однорідні, відносно відокремлені групи відносин: бюджетні, податкові тощо, тобто відповідні сфери фінансово-правового

регулювання. Видовим об'єктом фінансового правопорушення слід вважати відносно відокремлену групу правил (норм) в тій чи іншій сфері фінансової діяльності держави чи місцевих утворень, за порушення яких передбачено відносно специфічну систему мір фінансово-правової відповідальності. Розрізняються такі видові об'єкти як податкові відносини, бюджетні відносини, банківські тощо [9, с. 44].

Безпосереднім об'єктом фінансового правопорушення є ті конкретні правовідносини, які охороняються нормами фінансового права і забезпечуються фінансово-правовою відповідальністю.

Проте, останнім часом все більш широку підтримку отримує думка, що під об'єктом правопорушення слід розуміти певну частину, сферу, сторону правопорядку, тобто врегульованих правом суспільних відносин. У згаданих поглядах на об'єкт правопорушення чітко виражено рух від надзвичайно широкого трактування об'єкта до його соціально-правової оцінки. Причому остання позиція є найбільш обґрунтованою і гнучкою, оскільки не виключає наявності конкретного предмета разом з об'єктом. Загалом, об'єкт правопорушення необхідно визначити як суспільне благо, яке охороняється правом та на яке посягає правопорушення.

Суб'єктом фінансового правопорушення є особа (фізична чи юридична), яка здійснила порушення фінансового законодавства і яка відповідно до чинного законодавства може бути притягнутою до фінансово-правової відповідальності. Саме ознака суб'єкта виокремлює фінансові правопорушення серед інших видів правопорушень – тільки фінансові правопорушення можуть вчинятися юридичними особами.

Для позначення колективного суб'єкта В. П. Нагребельний пропонує вживати термін «організація», а не «юридична особа», що обґрунтовується існуванням колективних суб'єктів – не наділених ознаками юридичної особи, але визнаних платниками податків [9, с. 44]. Серед суб'єктів фінансових правопорушень у вітчизняній фінансовій науці В. Нагребельний виділяє загальні суб'єкти (визначаються нормами фінансового права) і спеціальні суб'єкти (особа, яка безпосередньо зазначена у фінансовому законі). Взагалі ж, коло суб'єктів відрізняється залежно від виду фінансових правовідносин [9, с. 116].

Предметом регулювання фінансового права є відносини у сфері фінансової діяльності. Регулюючи такі відносини, фінансове право

визначає права та обов'язки їх учасників – юридичних та фізичних осіб, що беруть участь у фінансовій діяльності. Отже, такі учасники є суб'єктами фінансового права. Фінансово-правові норми втілюються у конкретних суспільних відносинах, які внаслідок правореалізації стають фінансовими правовідносинами.

Отже, суб'єктом фінансових правовідносин є індивідуально визначений реальний учасник конкретних фінансових правовідносин, а от суб'єкт фінансового правопорушення – це учасник фінансових правовідносин, який порушив норму права, що регулює даний вид правовідносин [3].

Важливим аспектом дослідження суб'єктного складу фінансового правопорушення є визначення їхньої правосуб'єктності.

Суб'єкт фінансового правопорушення характеризується ознаками, які у сукупності дозволяють застосувати до нього заходи фінансово-правової відповідальності. Ці ознаки є різними для фізичних і юридичних осіб. Фінансова правосуб'єктність це правова властивість, якою наділений суб'єкт фінансових правовідносин. У більш вузькому розумінні фінансова правосуб'єктність це можливість суб'єкта фінансових правовідносин бути безпосереднім учасником фінансових правовідносин. Фінансова правосуб'єктність включає правоздатність та дієздатність.

На думку Л. К. Воронової, правосуб'єктність у фінансовому праві являє собою властивість особи бути носієм юридичних прав і обов'язків в силу юридичних норм і включає в себе два елементи: можливість мати права і нести обов'язки (правоздатність) та можливість до самостійного здійснення прав і обов'язків (дієздатність) [15; 18, с. 75].

Серед неврегульованих питань аспекту фінансових правопорушень, що потребують законодавчого вирішення, залишається проблема моменту виникнення та межі фінансової деліктоздатності фізичних осіб, особливо це питання є актуальним у сфері податкових правовідносин. Не вирішує цього питання й Податковий кодекс України. Фізична особа повинна володіти такою властивістю, як досягнення встановленого законом віку. Встановлення цієї ознаки пояснюється тим, що особа повинна бути здатна через свій вік усвідомлювати свої дії і керувати ними. Логічним є питання: яким чином фізична особа може нести фінансову відповідальність, якщо вона ще не є повноцінним учасником цивільних правовідносин, тобто не може у повному

обсязі придбавати майно, здійснювати інші операції, результатом яких може стати необхідність сплати податків і зборів? Тим часом, Цивільний кодекс України у ст.ст. 31, 32 передбачає часткову й неповну дієздатність неповнолітніх у віці від 14 до 18 років, а також можливість емансипації фізичних осіб із 16-річного віку. Отже, актуальним є питання неврегульованості віку, з якого фізична особа може бути фінансово-деліктоздатною, на що ми вважаємо, що деліктоздатність суб'єкта вчинення фінансового правопорушення настає із моменту реалізації фізичною особою обов'язку сплати податків і зборів.

Вирішення питання про те, чи є дія суб'єктів фінансових правовідносин порушенням фінансових зобов'язань і фактичною підставою для фінансово-правової відповідальності, залежить від наявності в неї ознак правопорушення. Ця підстава складається з чотирьох елементів, які одночасно можна називати умовами фінансово-правової відповідальності:

- факт фінансового правопорушення, тобто порушення норми закону, внаслідок чого завдалися збитки державі та органам місцевого самоврядування у сфері публічної фінансової діяльності;
- протиправність поведінки суб'єкта фінансових правовідносин. Це може бути як дія, так і бездіяльність, що порушують правову норму;
- причинний зв'язок між протиправною поведінкою порушника і завданими збитками. Йдеться про так званий причинно-необхідний зв'язок, коли протиправна дія чи бездіяльність є об'єктивною причиною такого наслідку, як збитки або інша шкода, завдані державі;
- вина правопорушника [6; 16] (факультативно, на наш погляд, оскільки винність у фінансових правопорушеннях визначена від початку).

Під час встановлення й реалізації будь-якого виду юридичної відповідальності, у тому числі й фінансово-правової необхідно враховувати як самі явища, факти, що зумовлюють відповідальність, так види й зміст правових норм, які діють спільно з цими фактами та явищами. Отже, виділення нормативних та фактичних підстав фінансово-правової відповідальності є доцільним, особливо в теорії фінансового права, для всебічного та ґрунтового аналізу змісту фінансового правопорушення.

Нормативні підстави юридичної відповідальності за фінансові правопорушення визначаються наявністю норми права, що передбачає можливість притягнення до відповідальності, інакше кажучи, норма права є загальним правилом поведінки, з яким слід співвідносити вчинене діяння. Тобто нормативні підстави це сукупність юридично обов'язкових фінансово-правових актів, на підставі яких певна поведінка (дія або бездіяльність) кваліфікується як фінансове правопорушення. Нормативні підстави відповідальності можуть міститися у будь-яких джерелах фінансового права й інших актах, які фіксують обов'язкові для суб'єктів фінансових правовідносин правила поведінки [13].

Підставою фінансово-правової відповідальності як обов'язку особи підлягати державно-правовому впливу не повинно визнаватися лише вчинення правопорушення. У протилежному випадку фінансово-правова відповідальність має місце лише за умови існування факту фінансового правопорушення. Але у даному разі зовсім не враховується або недооцінюється юридична форма останнього як явища соціальної дійсності. Як підстава фінансово-правової відповідальності фінансове правопорушення береться до уваги не саме по собі, а в сукупності з правовими нормами.

Фактичні підстави визначаються наявністю факту правопорушення – фактично зробленого діяння, і яким пов'язується виникнення охоронних правовідносин, і в межах якого реалізується юридична відповідальність. У широкому розумінні фактичні підстави фінансово-правової відповідальності можна визначити як те, за що настає фінансово-правова відповідальність, тобто фінансове правопорушення, безумовно є юридичним фактом.

Таким чином, підстави фінансово-правової відповідальності знаходяться у тісному взаємозв'язку, але мають різне значення залежно від її стадії. Наприклад, фактична підстава набуває головного значення поряд з процесуальною лише на стадії фіксації факту і кваліфікації діяння, а нормативні підстави на всіх стадіях єдині.

Слід зазначити, що суб'єктами фінансових правопорушень завжди є лише ті учасники фінансових правовідносин, які представляють зобов'язану сторону в таких правовідносинах. Якщо суб'єкт порушує норму фінансового права, виникає нове конкретне охоронне правовідношення відповідальності. Виникає воно у момент здійснення правопорушення і припиняється, за за-

гальним правилом, коли призначене правопорушнику покарання буде реалізоване. Проте, не можна відкидати й того, що державні органи та органи місцевого самоврядування також можуть бути суб'єктами фінансових правопорушень, що приводить до розширення кола суб'єктів фінансових правопорушень.

Винність у теорії права розглядається як основна умова настання юридичної відповідальності для особи, яка вчинила правопорушення. Проте, О. Лейст, зокрема, відстоював думку про існування безвинної відповідальності, хоча й як аномалії [7, с. 62]. Застосування визначених напрямків можливе лише по відношенню до фізичної особи, оскільки лише фізична особа наділена розумом, тобто здатністю вольової дії. Якщо суб'єктом фінансового правопорушення є фізична особа, то дискусій з приводу встановлення її вини не виникає.

Але відомо, що суб'єктами фінансових правовідносин можуть бути і юридичні особи (державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації тощо). У цьому випадку вина юридичної особи розглядається тільки як вина її посадових осіб чи працівників [10]. Проте, на сьогоднішній день галузь фінансового права не містить навіть приблизних методик доведення вини. У результаті вина з категорії предмета доказування перейшла у категорію юридичної презумпції, що породило досить негативне явище: формально проголошуючи презумпцію невинності, вітчизняний законодавець фактично сконструював механізм презумпції винності [11]. Тобто, у будь-якому разі, вина суб'єкта фінансового правопорушення вже завчасно визначена.

Об'єктом фінансового правопорушення слід вважати врегульовані нормами фінансового права суспільні відносини, яким в результаті правопорушення завдається шкода. У межах цих відносин здійснюється реалізація обов'язку суб'єкта, наприклад, податкового обов'язку платниками податків, чи, наприклад, порушення порядку цільового використання бюджетних коштів.

Наступним елементом складу фінансового правопорушення, який буде предметом дослідження, є об'єктивна сторона. У вітчизняній фінансово-правовій науці Л. Царьова визначає об'єктивну сторону фінансового правопорушення як дію або бездіяльність, які порушують приписи фінансово-правових норм [19, с. 49]. Визначення об'єктивної сторони залежить, на думку згаданого вченого, від ступеня суспільної шкідливості протиправного діяння,

його характеру та періодичності. У свою чергу, об'єктивна сторона фінансового правопорушення визначається як протиправне діяння, за яке фінансовим законодавством встановлена юридична відповідальність, а об'єктивна сторона бюджетного правопорушення як єдність трьох елементів протиправної поведінки, шкоди та причинного зв'язку між ними, що тягне за собою встановлену юридичну відповідальність.

За визначенням З. Будько, «об'єктивна сторона правопорушення – це система передбачених податково-правовими нормами ознак, які характеризують зовнішню сторону правопорушення. Зазначений дослідник вказує також, що всі ознаки об'єктивної сторони, виходячи з їх опису, у диспозиціях статей можна поділити на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових ознак належить суспільно-шкідливе діяння. Суспільно-шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками є факультативними ознаками, тому вони не завжди знаходять своє відображення в законі» [1, с. 90].

Неповними є ті визначення, які не містять вказівку на протиправність і суспільну шкідливість діяння об'єктивної сторони, оскільки об'єктивну сторону діяння повинні утворювати діяння у формі дії та бездіяльності, суспільно-шкідливий результат і причинний зв'язок між ними (обов'язкові ознаки), а також місце, обставини, спосіб здійснення (факультативні ознаки).

В українській фінансово-правовій науці категорія фінансово-правової бездіяльності не досліджувалася. Водночас, Н. Сердюкова вважає, що фінансове правопорушення проявляється в пасивній формі, а саме у невиконанні особою свого обов'язку [14, с. 79]. Бездіяльність у фінансовому правопорушенні, у першу чергу, це невиконання або неналежне виконання законних обов'язків суб'єктом фінансового правопорушення.

До об'єктивної сторони відноситься також сам характер діяння, тобто повторність, триваюче або продовжуване порушення. Повторність у фінансовому праві означає вчинення особою визначеного законом періоду однорідного або тотожного порушення, за яке на неї вже було накладене стягнення передбачають в якості кваліфікуючої ознаки податкових правопорушень – ознаку «повторності»).

Триваючим фінансовим правопорушенням є таке правопорушення, яке, вчиняється правопорушником безперервно протягом

тривалого періоду. Наприклад, порушення встановленого строку подачі заяви про постановку на облік в контролюючому органі можна визначити як триваюче правопорушення.

Продовжувані правопорушення вчиняються однією особою у вигляді декількох подібних правопорушень, які підпорядковуються одній меті, наприклад, невиконання податковим агентом обов'язку з перерахування податку.

Спосіб і засоби вчинення правопорушення пов'язані безпосередньо із самим діянням, а місце, час та обставини здійснення правопорушення є загальними умовами, в яких відбувається будь-яке правопорушення. Спосіб здійснення правопорушення – це «сукупність прийомів, методів і рухів, використовуючи які «правопорушник» реалізує свій намір» [5, с. 71]. Засоби здійснення діяння – це «знаряддя або інші предмети, або процеси зовнішнього світу», які правопорушник використовує у процесі своєї протиправної діяльності. Іноді дія визнається правомірним діянням, адміністративною провиною або навіть злочином, залежно від того, яким знаряддям, пристосуванням тощо воно здійснене.

Протиправна поведінка особи, яка має прояв в бездіяльності, виявляється в пасивних формах. Це, зокрема, не оприбутковування в касу грошової готівки, недотримання порядку зберігання грошей, ухилення від постановки на облік в контролюючому органі, неподання у встановлений строк відомостей про відкриття або закриття рахунку в банку, неподання податкової декларації.

Деякі автори виділяють також таку факультативну ознаку об'єктивної сторони складу фінансового правопорушення як час його здійснення, що може мати значення для його характеристики (при віднесенні його до того або іншого періоду, при нарахуванні строків давності).

Будь-яке правопорушення відбувається у визначеному місці, в певний час і за певних обставин, причому винний діє відповідним способом і найчастіше використовує певні засоби для реалізації власних цілей. Ці компоненти є факультативними, оскільки властиві кожному правопорушенню, вони включаються до складу лише у випадку, коли впливають на суспільну небезпеку вчиненого. Місце, час і обставини здійснення правопорушення іноді впливають на суспільну небезпеку вчиненого. Необхідно зазначити, що такий причинний зв'язок виникає лише у кримінальних правовідносинах. Фінансові відносини мають у цьому випадку

відмінність, яка полягає в тому, що факультативні елементи не мають такого значення. Звідси випливає, що об'єктивну сторону фінансового правопорушення становлять сукупність встановлених фінансово-правовими нормами ознак, що характеризують зовнішній прояв протиправної поведінки та є достатніми для кваліфікації такого діяння як фінансове правопорушення.

На думку С. В. Очкурєнко, дискусійними є питання про обов'язковість такого елемента як суспільно-шкідливі наслідки протиправного діяння, що зазіхає на податкові, бюджетні та інші фінансові відносини. Для фінансового права характерна формалізація більшості складів конкретних правопорушень, що не виключає існування матеріальних складів, які вимагають також встановлення прямого причинного зв'язку між протиправним діянням та суспільно-шкідливими наслідками [12].

З вищевикладеного, співвідношення між поняттями «фінансове правопорушення» і «склад фінансового правопорушення» має двоякий характер і залежить від того, що розуміти під самим правопорушенням. По-перше, якщо правопорушення розглядати як законодавче або наукове визначення реального юридичного факту, то склад правопорушення також є юридичною конструкцією, в якій розкриваються і доповнюються ознаки й характеристики правопорушення. При цьому саме поняття «склад фінансового правопорушення» не підміняє поняття «фінансове правопорушення». По-друге, якщо правопорушення розглядати як юридичний факт, тобто факт реальної дійсності, то поняття «склад фінансового правопорушення» є лише теоретичною конструкцією, в якій детально розкривається, яким має бути правопорушення.

Висновки. Отже, всі елементи й ознаки складу фінансового правопорушення розкривають, доповнюють і характеризують суспільну небезпеку, протиправність і винність діяння. Поняття «склад фінансового правопорушення» виконує службову роль по відношенню до поняття «фінансове правопорушення».

Юридичний склад фінансового правопорушення виявляє свою специфічність та відмінність від складів інших видів правопорушень у тому, що суб'єктами можуть не тільки фізичні, але й юридичні особи; винність суб'єкта завчасно визначена; родовий об'єкт є вираженням класифікації фінансових правопорушень; об'єктивна сторона яскраво виражена у характері фінансового правопорушення, що може бути повторним, продовжуваним та

триваючим. Особливої уваги заслуговують триваючі фінансові правопорушення, які будуть предметом нашого дослідження у перспективі.

Бібліографічний список::

1. Будько З.М. Фінансово-правова відповідальність за вчинення податкових правопорушень : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / З. М. Будько. Запоріжжя, 2005. – 253 с.
2. Дмитренко Е. С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України: монографія / Е. С. Дмитренко. – Київ : Юрінком Інтер, 2009. – 592 с.
3. Дмитрик О. А. Содержание и классификация финансовых правоотношений / О. А. Дмитрик ; под. ред. Н.П. Кучерявенко – Харьков: Легас, 2004. – 160 с.
4. Карасева М. В. Финансовое право / М.В. Карасева. – М. : Юрист, 2000. 256 с.
5. Кригер Г.А. Наказание и его применение / Г.А. Кригер ; отв. ред. В.Д. Меньшагин. – М. : Госюриздат, 1962. С. 41.
6. Куслій В. О. Податкове правопорушення: поняття, ознаки, умови і причини його виникнення // Право і суспільство. – 2014. – № 2. – С. 196-200.
7. Лейст О. Э. Санкции в советском праве / О. Э. Лейст. – Москва : Государственноеиздательствоюридическойлитературы, 1962. – С. 62.
8. Музика О. А. Фінансове право: Навчальний посібник. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2004. – 220 с.
9. Нагребельний В. П. Фінансове право України. Загальна частина : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. П. Нагребельний, В. Д. Чернадчук, В. В. Сухонос ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Укр. акад. банківської справи Нац. банку України. – Суми : Університет, книга, 2004. – 320 с.
10. Наконечна Г. Я. Фінансово-правова відповідальність суб'єктів фінансового права / Г. Я. Наконечна, О. Ю. Чечелюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2016. – Вип. 2. – Т. 2. – С. 66-69.
11. Олешко О. Л. Вина як умова забезпечення індивідуального характеру фінансово-правової відповідальності в податковому праві / О. Л. Олешко // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2011. – № 2. – С. 194-201.
12. Очкурєнко С. В. Фінансово-правова відповідальність: проблеми теорії та застосування норм права / С. В. Очкурєнко // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. №16 (3) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/278/299>.

13. Савченко А. В. Адміністративна та фінансова відповідальність за правопорушення в галузі фінансів / А. В. Савченко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 210-214.
14. Сердюкова Н.В. Финансово-правовая ответственность по российскому законодательству : становление и развитие : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Н.В. Сердюкова. – Тюмень, 2003. – 203 с.
15. Словник фінансово-правових термінів / За заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2011. 558 с.
16. Трипольська М. І. Фінансово-правова та адміністративна відповідальність: порівняльно-правова характеристика // Науковий вісник академії муніципального управління: збірник наукових праць. Серія «Право». – 2010. – Вип. 1. – С. 140-146.
17. Угровецький О.П. Система оподаткування в Україні: становлення, реформування, адміністрування : монографія / О. П. Угровецький. – Харків : Золота миля, 2009. – 327 с.
18. Фінансове право : підруч. для студ. юрид. вищих навч. закл. / ред. Л. К. Воронова. 2 вид., випр. та доп. – Харків : Консум, 1999. – 495 с.
19. Царьова Л.К. Підстава відповідальності у фінансово-правових відносинах / Л. К. Царьова // Актуальні проблеми держави та права : зб. наук. пр. Одеса, 2001. Вип. 12. С. 48-52.
20. Чаюн М. Г. Правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях і висновках (1997-2003 роки) / М. Г. Чаюн, Ю. М. Кириченко, Р. А. Кидисюк. – Київ : Атіка, 2003. – 336 с.

В статті досліджено особливості юридического состава фінансового правонарушення. Указується на теоретические подходы к элементам юридического состава фінансового правонарушення, с учетом происхождения концепции фінансового правонарушення от концепции правонарушення вообще. На основе проведенного анализа определено соотношение состава фінансового правонарушення и самого фінансового правонарушения.

In the article the features of the legal composition of financial offence are researched. Taking into account the origin of the concept of financial offenses from the concept of offenses in general, theoretical approaches to the elements of the legal composition of financial offences are specified. Based on the analysis determined the correlation of legal composition of financial offense and financial offence itself.

Стаття надійшла до редколегії 17.10.2016